

12. The Japanese Mind : Understanding Contemporary Japanese culture / by Roger Davies, Osamu Ikeno. □ Rutland, Vermont : TUTTLE PUBLISHING, 2002. □ 270 p.

Кравченко В.Л., Грибіниченко І.

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г.Короленка

Мовна особистість у сучасному англomовному політичному дискурсі

Kravchenko V.L., Grybinychenko I.

Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University (Ukraine)

Linguistic Identity in Modern English Political Discourse

Abstract

Linguistic identity is largely a political matter and languages are flags of allegiance. This means that the instrumental view of language is fundamentally flawed. If anything, it is the pre-theoretical sense that communication is possible or desirable in given contexts or, more technically, the presence of a relatively stable speech community, that makes us postulate the existence of a common language. So too, it is the unwillingness to communicate or the unavailability of the means to do so that paved the way for the sense that there are insuperable linguistic barriers to contend with. The immediate upshot of this line of reasoning is that there are no such things as languages, if by 'languages' we mean natural objects that are "out there", waiting to be discovered, described, and catalogued by the linguist. What this means is that there is an urgent need to foreground the issue of the politics of language.

Keywords: *Linguistic identity, language vs. communication, language loyalty, language and nationalism, politics of language*

Процес комунікації є невід'ємною частиною сучасного життя. Складне комунікативне явище, що містить у собі і соціальний контекст, який дає уявлення як про учасників комунікації (і їх характеристики), так і про процеси виробництва і поняття повідомлень, прийнято називати дискурсом. Дискурс – це зв'язаний текст у сукупності з екстралінгвістичними, прагматичними та іншими факторами, мовлення, розглянуте як цілеспрямована соціальна дія, як компонент, що бере участь у взаємодії людей і в механізмах їхньої свідомості.

Дослідниця А. Рицарева визначає дискурс, як своєрідний текст чи його парадигму, побудований на міркуваннях, що складається з послідовного ряду логічних мовних ланок, усних або письмових, діалогічних або монологічних, різножанрової категорії, у якому є корелятивні зв'язки лінгвістичного або екстралінгвістичного змісту, і як наслідок, логічність і змістовність структурної будови, здатної реалізувати прагматику аргументації, полеміки та наукової доказовості [3, с. 84].

Дослідниця В. Лук'янець зазначає що, під політологічним (політичним) дискурсом розуміється зв'язаний текст, зумовлений ситуацією політичного спілкування у сукупності з прагматичними, соціологічними, психологічними та

іншими факторами. Політичний дискурс актуалізується у таких жанрах, як промова політика, інаугураційне звернення президента, політичний документ (указ президента, зміст закону, комюніке), звіти уряду у парламенті, затвердження або обговорення бюджету [2, с. 25].

Успіх у комунікації залежить від уміння ефективно володіти трьома чинниками: логікою, психологією, мовою. Останній є дуже важливим, оскільки вся інформація доноситься до слухача вербальними засобами.

У політичному дискурсі велике значення для впливу на масову свідомість надається невербальним засобам. Невербальні засоби спілкування - це система немовних знаків, що слугують засобами для обміну інформацією між людьми. Один з найвідоміших фахівців з питань спілкування А. Піз стверджує, що за допомоги слів передається всього 7% інформації, тоді як звуковими засобами - 38%, а за допомоги міміки, жестів і поз - 55 %⁴⁰. Без сумніву, вербальні і невербальні засоби спілкування потрібно інтерпретувати не ізольовано, а в єдності, оскільки вони підсилюють взаємодію між співбесідниками. Між вербальними і невербальними засобами спілкування наявний своєрідний розподіл функцій: словесними передається чиста інформація, а невербальними - ставлення до партнера. Бажано розвивати вміння читати (розуміти) невербальні сигнали, оскільки вони здебільшого спонтанні, несвідомі, а тому щирі. Вміння користуватися ними сприяє формуванню культури спілкування. На думку американських вчених, для формування першого враження від співрозмовника важливими є перші чотири хвилини зустрічі, а деякі вважають, що досить і двох хвилин.

Дослідниця І. Черкаська вважає, що в політичному мовленні визначною є потреба інформаційної повноти повідомлення: найбільш швидко, точно та ясно здійснення передачі важливих факторів. На лексичному рівні це можна досягти вибором політичних термінів, які забезпечують чіткість і однозначність висловлювання.

В дискурсі політиків-професіоналів виділяється особлива сфера - це мовленнєві жанри, суб'єктами яких можуть бути лише особи, що займають головні місця в політичній ієрархії - керівники держави, міжнародних об'єднань, політики установ та партій.

Поняття "особистість" характеризує суспільну сутність людини, пов'язану з засвоєнням різноманітного виробничого і духовного досвіду суспільства. Виявляється вона і формується в процесі свідомої діяльності й спілкування. Поєднує в собі риси загальнолюдського, суспільно значущого та індивідуального, неповторного .

У психології особистість - соціально зумовлена система психічних якостей індивіда, що визначається залученням людини до конкретних суспільних, культурних, історичних відносин. Такі дослідники як К. Платонов та П. Симонові при вивченні особистості в психології значну увагу приділяють некогнітивним аспектам людини, а саме її емоційним характеристикам і волі, а не тільки інтелекту й здібності.

Мовна ж особистість у психолінгвістиці - це людина, яка володіє сукупністю здатностей і характеристик, які обумовлюють створення і

сприйняття нею текстів (висловлювань), що вирізняються мірою структурно-мовної складності та глибиною й точністю відображення дійсності .

Питанням мовної особистості, зокрема до “первинності” введення поняття “мовна особистість” у науковий обіг, слід назвати імена таких дослідників: Г. Штейнталь, В. Вундт, О. Потебня, О. Шахматов, К. Ажеж, С. Петров, М. Бірвіш, Е. Косеріу, В. Виноградов, Ф. Буслаєв, Р. Будагов та ін. Серед розробників проблеми мовної особистості називають Л. Вайсгербера, О. М. Леонтєва, Ю. Ка-раулова, Г. Богина, Д. Леонтєва, А. Пузирьову, К. Красних та ін. До цієї проблеми звертаються Ф. Бацевич, І. Сусов, В. Гак, Т. Дрідзе, Я. Луп’ян, С. Сухих, Р. Нортон та ін. В історії мовознавства зв’язок мови і людини трактувався залежно від розуміння самої мови.

На думка вченого Ю. Караулова, вирізняються три ступені абстракції в лінгвістичному підході до мови (зазначимо їх по спадній):

- **найвищий ступінь абстракції** – це мова взагалі, де людина “розчиняється” у її властивостях, виявляються мовні універсалії, генетична здатність людини до вивчення мови, людина розглядається як homo sapiens, як вид, що відрізняється від інших видів живого світу. Можна сказати, що за такого підходу “за лісом не видно дерева”;
- **на нижчому рівні абстракції** мова розглядається як національна зі своїми специфічними ознаками;
- **на найнижчому рівні** мова усвідомлюється як мова окремого індивіда, яка проявляється в конкретному тексті (у мовленні).

При першому підході мовна особистість як така редукується, її трактування зводиться до пошуку та встановлення дуже узагальнених, універсальних рис і характеристик, що претендують на пояснення мовної поведінки й особистості, і суспільства, незалежно від конкретної мовної системи, реальності існування мови та історичних шляхів її розвитку.

Мовна особистість – це індивід, який володіє сукупністю здатностей і характеристик, які зумовлюють створення і сприйняття ним текстів, що вирізняються рівнем структурно-мовної складності та глибиною й точністю відображення дійсності. Поняття “індивідуальний стиль спілкування” передбачає мовну особистість.

На думку російського мовознавця І. Сусова, – саме особистість володіє мовленнєвою ситуацією; вона може піднятися над обставинами спілкування, спрямовувати в необхідному напрямку розвиток дискурсу. Включена в дискурс, вона водночас творить його. А це означає, що в дискурсі втілюються темпераменти, здатність до здійснення певних видів діяльності, зокрема комунікативної, домінуючі почуття і мотиви діяльності, індивідуальні психологічні особливості тощо. Людина входить в комунікацію як особистість з усіма властивими їй рисами.

На основі особистісних рис індивідів дослідник С. Сухих виокремив такі типи:

Гармонійний тип характеризується пластично-динамічною установкою, плановою поведінкою, втіленою в домінування чітких стратегій, когерентністю (зв’язністю, логічністю розвитку) теми, що розвивається; домінуванням

маркерів упевненості; позитивним ставленням до загальної теми спілкування; дотриманням соціальних схем і норм; відсутністю вираженої боротьби за роль комунікативного лідера; здатністю змінювати установку під впливом аргументації; підтриманням усіх принципів кооперації.

Конфліктний тип. Йому властива грубо-статична установка, імпульсивність, бажання лідерства у спілкуванні, егоцентричність мовлення, порушення когерентності теми розмови; відхід від соціальних норм і схем; домінування модальних маркерів зі значенням непевності, наявність іронії, сарказму, конфліктне зіткнення інтенцій.

Імпульсивний тип. Це “раб” ситуації спілкування. Характеризується бажанням отримати лідерство у спілкуванні, порушенням соціальних норм і схем, швидкою зміною точок зору на одне і те ж саме явище; схильністю до негативної оцінки соціальних чинників, швидкої зміни тем спілкування. Партнери спілкування можуть легко впливати на нього.

Отже, поняттям мовної особистості цікавилися багато вчених, проте вітчизняна лінгвістика тісно пов'язана з ім'ям Ю. Караулова. Мовна особистість – це сукупність здібностей та характеристик людини, які зумовлюють створення нею мовних творів(текстів), які розрізняються ступенем структурно-мовної складності, глибиною і точністю відображення дійсності, визначеною мовною спрямованістю. Зростаючий інтерес до мовної особистості обумовлений глобальною комунікацією, та вільним доступом до інформації, можливості людини все більше розширюються.

Література

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики: Підручник. / Ф.С. Бацевич – К.: Видавничий центр «Академія», 2004. – 304 с. (Алма- матер)
2. Кочерган М. П. Загальне мовознавство: Підручник. Видання 2-ге, виправлене і доповнене:/М.П.Кочерган — К.: Видавничий центр «Академія», 2006. – 464 с.
3. Семчинський С. В. Загальне мовознавство. Видання друге, переоброблене і доповнене./С.В.Семчинський – К. : АТ «ОКО», 1996. –416с.

Nakamura Jun, Ohsawa Yukio
Kanazawa Institute of Technology, University of Tokyo

Generating Scenarios in the Arts: Capitalizing on Polysemy

Abstract

We developed a new environmental system to generate scenarios in the fine arts by appealing to the polysemy of words. This system relies on a Web-based application and unique rules to structure play with word cards. Verbalizations of ideas related to the fine arts are the key input to this system, which grew from an experiment in which painters used a few clusters of words describing their intentions to comment on their creation.

During the aforementioned experiment, new scenarios were generated by re-clustering the words in ways that could not have been imagined at the beginning of the process. This implies that some of the words were abstract (e.g., respect, challenge) and may have inspired participants